

gran rodal: *as pi dăč čibiu* (1964): «sí hi arribàs, a la cresta, --- veuria la mar, Ciutat, la Seu, Randa ---, pera avui ja'm bastarà arribar an el pi del *xibiu*; --- som arribat en el meu observatori, un planiol --- damunt una timba de roquissar --- casi en el centre de la marjada s'alsa un pinotell ramut de branques llargues y baixes, deixat aposta per *xibiu*; m'he assegut sobre una roca cuberta de fullaca a devall l'esponerós d'aquest arbre, y escampant la vista ---»; «--- venien de la mar esbarts de tords --- sols se sentia el so persistent y solitari del reclam del casador, com modulât y monòton cant de mèrlera, per l'eco repetit; el refilet era més clar y distint així com m'acostava a la disforja y negra bubota del *xibiu*» (el *xibiu* és doncs la bubota, no pas el refilet), i segueix: «L'havien parat a l'alzina més altiva, y de més esteses branques, de tota l'encontrada, vestida y recuberta, desde la terra al cim, amb rames y fullatge tallat dels altres arbres; sols hi donava entrada un portalet: --- de la part de dins --- parexia un negre y estrany coval ---», JnRosselló (*Manyoc*, 134.24, 135.8, 76.4f.).

Podem conjecturar que fos *S'Uzina dăč čibiu* del mateix Alaró d'en Rosselló de Son Forteza, que el 1963 em situaren en un sementer de Can Jeroni: «---? —Vol dir un arbre solitari per agafar tords». És clar que des del «coval druidic» que imagina el senyor de Son Forteza també es podia arribar al «chiribitil» de l'Àguiló, però ja no tant des del pi ni l'arbre solitari. Més aviat crec que es partiria de la idea de barratge de rama, i alhora entrellat de fustam, que fa com un envà de tuguri.

Altrament és cert que ja en el S. XIX es partia de la idea de parany cap a nocions més abstractes, si bé es tracta de gentils paranys: «Sí t'encisa qualche nina, / vés cantant, no t'escarrufes; / corregeix les mangarufes / que té, d'ença que és fadrina; / alerta, que si és llevent, / no t'arm, quan manco t'ho cregues, / dolç *xibiu*...», PdAPenya (*Po. Pop.*, p. 10); «No hey ha consol pe' sa desgraciada Estefania! Ella se fon d'impaciència y no para d'estar a l'aguayt; es pollos passan de llis o només van de verbes: pinsans y tords escalivats, no s'arramban prou an es *xibiu*», *L'Ignorància*, 1880, n.º 19.

Fora de l'Illa no trobem res que ens orienti cap a una etimologia fins al tombar del Pirineu cap a la Vall d'Aran. Allà tenim *sibiù*, *sebiéu*, que vaig recollir en diversos pobles de dalt a baix en el sentit de 'vareta' (1930 ---); és sabut que *-iy* resta allí a la part baixa, i passa a *-ièu* en el Centre i amunt (*EntreDLI*, II, 15, § 9).

Valdrà la pena de detallar-ho, perquè és un mot que en els pobles grans tendeix a perdre's, i la gent jove, en aquestes poblacions, fins la de mitja edat, ja no el coneix (cas del meu informant més culte, de Bossost, 1934), però sortí espontàniament en una dita proverbial que em digué un dels homes més venerables de la vall: «en abriü nu me tókes, ne dam lata ne dam *sibiù*, k'es kámez m (h)en iy-fü» (se suposa que ho diu el bestiar): 'no em toquis, no em peguis, amb una llata o vara, ni amb s., perquè les cames ja no m'aguanten

(em fan hiu-hiu, fan fil-fil)', per la debilitat en què els deixa la poca alimentació rebuda durant l'hivern (Viella; i Tònn del Baró, a Vila, 1930), explicat 'vareta de vímet o d'avellaner'.

Després confirmat. Quatre anys més tard, en el mateix poble, un matrimoni jove i intel·ligent (mort ja aquell gran vell) confirmà, però pronunciant-ho en forma menys arcaica, *sebiéu*: 'és un vímet per fer costellam (de cistells etc.)', *kusterási*, però ara ja no es diu gaire: ho diuen a Pujòlo (terçó superior de la vall); en efecte: *sebiéu* Gessa 'branquetes d'avellaner, de bedoll, vimetera etc., usades per fer cistells, paneres ---', explicat que s'usa com a collectiu (en sing.: *ün (h)éš de sebiéu*, 1932); a Casau, llogaret antic, ajocat dalt de Viella, preguntant si hi havia crancs de riu, i com --- «sí, amb *ün sebiéu*. —? Q, *üa láta*» (mot que allà també significa la canya de pescar, i no em vagà d'aclarir-ho, però imagino que volia dir que furgant amb una vareta, 1932); però també al terçó de baix, en la muntanyenca vileta de Canejan: «*ün sebiu* vol dir vareta molt prima d'avellaner, per lligar herba, per pegar a un animal»; un altre home: «tabéñ a vegades hèm tistets ('cistells') dab *sebiús*» (1934).

Però és *subiu* amb *u*: el que diuen a la Barousse (l'arcaica vall de Comenge tocant a Bigorra), on el vocab. de Soullé-Venture escriu «*souviu*: bâton mince et flexible» (però allí no existeix el fonema *v*: mala grafia per *soubiu*).

Des de l'Aran s'estén al llarg dels Pirineus fins al Bearn i l'Atlàntic, amb variants *soubiu* i «*sabiu*: scion, toute branche flexible»; i també no tan flexible sinó una perxa, «gaulle» (Lespy-R., *Dict. Béarnais*), *sabiu* «branche d'osier», Lespy, *Gramm. Béarnaise*; però Palay dona les dues variants *sabiu* i *soubiu*, aquesta amb la labialització *ebz > ubz*: gens rara en gascò; un precepte bosquetà proverbial encomana no arrancar tals branques sinó en lluna plena o minvant: «a la lue biélhe tòrs lou *sabiu*», «branche pour lien», recollit a Bielle en Ossau (*Armanac dera Mountainho* 1932, 21); «*sabiy*: lien du fagot» a dos altres punts d'Ossau i NE. del Bearn, en l'ALGc. (I, 124); Rohlfis en dona alguns detalls més en *Le Gc.* 19, § 23 (var. *soubiu*, *seb-*, *sab-*); i en el meu *PVAranGc.* en dono alguns més, s. v. *sebieu*.

Ja n'apareix un cas en els *Establiments* de Baiona (S. XIV?, XV?): «nulhe persone --- tâlhie tren, obs a nasse, ni bensilh ni *sabiu* ni late d'aulan ni de casso [d'avellaner o roure], ni-n fasse cledes ni paniers --- ni --- pòrtie hom cledes ni tren --- ni lata ni bensilh ni *sabiu* --- d'aulan ni de casso» i dos exs. més (*PSW* VII, 406). També el trobo en doc. de 1472 del Cartulari d'Ossau: «usen de talh ab de lor necessitatz --- e *sabiu* et totes autres causes a lor necessàries» (p. 353). I a Bigorra, en la variant *sobyeu*, labialitzada com he explicat: «dedit possessionem --- scindendi et faciendi fustes, ligna, latas, scortices, *sobyeu*, et de dicto nemore --- abstrahendi ---», doc. de 1319 en el *Libre Vert de Benac*, copiat el 1406 (p. 165); Gaston de Balencie (que en copiar el llibre el declara desconegut, allà també està en decadència, i s'hagué d'infor-